

فصل نامه دانش شناسی

اطلاعات) فناوری و رسانی اطلاع و کتابداری (علوم
دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال
سال دوازدهم، شماره ۴۵، تابستان ۱۳۹۸، از صفحه ۱۷۵ الی ۸۹

بررسی میزان مطلوبیت و عوامل موثر بر استفاده از پایگاههای اطلاعاتی پیوسته توسط اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۹۸-۱۳۹۷

سعید غفاری^۱ | رویا رحیم زاده^۲ | علی فرجی^۳

۱- دانشیار، عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور قم، (نویسنده مسئول)، Ghaffari130@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد کتابداری، گروه آموزشی کتابداری، دانشگاه تبریز، Rahimzadeh@tabrizu.ac.ir

۳- دانشجوی دکتری، گروه علوم کامپیوتر، دانشگاه تبریز، aftu_univ@tabrizu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۹۷/۹/۱۷ | تاریخ پذیرش: ۹۸/۲/۵

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف بررسی میزان استفاده، سطح رضایت و عوامل موثر بر استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از پایگاههای اطلاعاتی پیوسته، در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ به انجام رسیده است.

روش پژوهش: گردآوری داده ها با پرسشنامه صورت گرفت و پرسشنامه ای که روایی آن با انجام آزمایشی (Pilot Study) روی گروه ۱۸ نفره از اعضای هیات علمی و نظر متخصصان و پایایی آن با فرمول آلفای کرونباخ تایید شده بود، در بین ۱۴۰ نفر از اعضای نمونه توزیع و تکمیل شد. حجم نمونه نیز با استفاده از جدول مورگان تعیین شد و انتخاب از بین افراد جامعه نیز با روش تصادفی به نسبت جمعیت اعضای هیات علمی هر دانشکده (تصادفی طبقه ای) صورت گرفت.

یافته ها: یافته های پژوهش حاکی از این است که میزان تأثیر پایگاه های اطلاعاتی موجود در سایت دانشگاه در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در حد متوسط است. از نظر تأثیر دوره های آموزشی در نحوه جستجوی اطلاعات، نشان می دهد که تعداد ۵۱ نفر (۳۶/۴ درصد) تأثیر دوره های آموزشی را در حد زیاد مفید می دانند و بیشترین عاملی که موجب محدودیت در استفاده اعضای هیات علمی از پایگاه ها می شود حجم پایین پهنای باند جهت دانلود با فراوانی ۳۵ نفر (۳۰/۱ درصد) است. مهمترین هدف اعضای هیات علمی برای استفاده از پایگاه های اطلاعاتی، انجام فعالیت های پژوهشی (ارائه مقالات بین المللی، پر استناد و برتر)، بالا بردن کیفیت تدریس و روزآمد کردن اطلاعات تخصصی و حرفه ای است.

نتیجه گیری: نتایج این پژوهش نشان داد که پایگاه اطلاعاتی ساینس دایرکت بیشتر از سایر پایگاه ها مورد استفاده قرار می گیرد و کمترین میزان استفاده نیز مربوط به پایگاه کلینیکال کی است. همچنین کمترین میزان رضایت از ویژگی های پایگاه ها، مربوط به تعداد و تنوع پایگاه ها و بالاترین سطح رضایت مربوط به دقت بازیابی از پایگاه ها و ساعات تدریس اعضای هیات علمی رابطه معکوسی وجود دارد ولی در بین اعضای هیات علمی با رتبه های علمی مختلف از لحاظ میزان استفاده تفاوت معنی داری مشاهده نشد.

واژه های کلیدی: پایگاه های اطلاعاتی، میزان استفاده، میزان رضایت، اعضای هیات علمی و دانشگاه علوم پزشکی تبریز.

مقدمه

با شکل گیری پایگاه های اطلاعاتی و دسترس پذیر شدن آنها در بستر شبکه های اطلاعاتی به ویژه اینترنت سبب شده تا بسیاری از تولید کنندگان مجلات علمی و پژوهشی و نیز سایر رسانه های اطلاعاتی، با عرضه مقالات خود در این پایگاه ها موافقت کنند و به خاطر همین مسئله و نیز تمایل روزافزون اساتید و پژوهشگران برای استفاده از این پایگاه ها، امروزه شاهد عرضه هزاران مجله علمی و پژوهشی در قالب پایگاه های اطلاعاتی هستیم. این پایگاه ها محدودیت جغرافیایی و زمانی دسترسی به گزارش های تحقیقات و یافته های علمی پژوهشگران در سراسر جهان را برطرف کرده اند (زندیان، ۱۳۹۳)، انتشار روزافزون، تقاضای گسترده کاربران و امتیازات خاص پایگاه های اطلاعاتی از یکسو و قیمت رو به افزایش و بودجه محدود کتابخانه ها و مهمتر از همه، نیازی که متخصصان بخش سفارشات، جهت بالا بردن کیفیت خدمات و فراهم کردن اطلاعات مورد نیاز مراجعان احساس می کنند، آنها را وادار می کند تا خود را به گونه ای با این متغیرها سازگار کنند. لذا به کتابداران توصیه می شود که با توجه به اهمیت پایگاه های اطلاعاتی برای کتابخانه ها و با توجه به اینکه اشتراک و یا قطع اشتراک هر پایگاه اطلاعاتی غالباً با مشکل همراه است، قبل از هر اقدامی، اطلاعات آماری استفاده از مجموعه خود را در اختیار داشته باشند و انتخاب خود را بر پایه اصول علمی بنیان گذارند و از جمله روش های علمی در ارزیابی پایگاه های اطلاعاتی بررسی تعداد دفعات استفاده آنهاست، چرا که مجموعه خوب مجموعه ای است که جامعه استفاده کننده از آن استفاده کند و بتواند نیازهای اطلاعاتی خود را از طریق آن رفع کند (خلیلی، ۱۳۹۲).

با توجه به آنچه گفته شد و اهمیت استفاده از پایگاه های اطلاعاتی پیوسته توسط اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و با استفاده از تحلیل استنادی که یکی از روش های کتاب سنجی است، کار انتخاب و چگونگی استناد به پایگاه های اطلاعاتی، یکی از عوامل موثر در مطلوبیت و میزان استفاده از پایگاه اطلاعاتی می باشد (سلمانی ندوشن، ۱۳۸۶)، بر

همین اساس در این تحقیق به بررسی عوامل موثر بر استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از پایگاه های اطلاعاتی در سال تحصیلی ۱۳۹۷ و بررسی میزان استفاده از پایگاه های اطلاعاتی و تاثیرات آن در انجام فعالیت پژوهشی و بالا بردن کیفیت تدریس می پردازیم تا با استفاده از نتایج به دست آمده، بتوانیم نسبت به شناسایی پایگاه های اطلاعاتی پر استناد و عوامل موثر بر استفاده بهینه از آنها اقدام و رابطه بین مطلوبیت و میزان استفاده از پایگاه های اطلاعاتی و ساعات تدریس اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز را بدست می آوریم.

اهمیت این مسئله در زمینه پزشکی که با جان و سلامتی انسانها سر و کار دارد دو چندان می باشد، زیرا علاوه بر مسائل آموزشی، پژوهشی و اطلاعات، درمان صحیح و اصولی بیماران نیز در سایه آشنایی با اطلاعات روزآمد و روش های جدید امکان پذیر است (ترابی، ۱۳۸۰)، هر سال بخش قابل توجهی از بودجه آموزش و پژوهش صرف عضویت این پایگاه های اطلاعاتی و مجلات الکترونیکی می شود بدون اینکه مطالعات و پژوهش های لازم در این جهت صورت گرفته باشد (زندیان، ۱۳۹۳)، مبنای شکل گیری این موضوع مشاهداتی بود که نشان می داد علی رغم اینکه در صد قابل توجهی از بودجه آموزشی و پژوهشی به عضویت پایگاه های اطلاعاتی اختصاص می یابد ولی استفاده از آنها در حدی نیست که این مخارج را توجیه کند یا اگر افرادی از آنها استفاده هم می کنند استفاده از آنها با شناخت نیست و از محتوای پایگاه ها و اینکه هر پایگاهی چه موضوعاتی را پوشش می دهد و نوع ارائه اطلاعات آنها در هر موضوعی چگونه است آگاه نیستند. (شهبازی، ۱۳۸۸)، اعتقاد دارد که پژوهش های دانشگاهی به صورت فعالیت های آکادمیک سهم مهمی در تولید علم دارند و بنابراین یافته های این پژوهشها تاثیر بسزایی در نوآوری و توسعه دارند. همچنین آثار پژوهشهای دانشگاهی و تحلیل نتایج آن بر اقتصاد کشورها نیز تأثیرگذار بوده است. عواملی که به عنوان پایه و اساس پژوهش در دانشگاه ها می توان نام برد اعضای هیات علمی، دانشجویان خصوصاً دانشجویان تحصیلات تکمیلی، آزمایشگاه ها، کتابخانه ها، منابع رایانه ای و

الکترونیکی می باشند که سرمایه گذاری و توجه جدی به هر یک از این عوامل در ارتقاء کیفی و کمی پژوهش‌ها، مؤثر است. اما موج جدیدی که همراه با انقلاب در دانش بوجود آمد، استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و اینترنت در پژوهش‌ها می باشد (داورپناه، ۱۳۸۷).

با توجه به اینکه تولیدات علمی پژوهشگران در دانشگاه‌ها از جمله شاخص‌های پویایی و بالندگی جوامع نیز محسوب می شود، یکی از منابع و ابزارهای قدرتمند در راستای تولید علم و پژوهش را بدون شک می توان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و اینترنت نام برد، که در دو دهه اخیر باعث بوجود آمدن روند صعودی در تولید علم در جهان و همچنین ایران، گردیده است (دیلمقانی، ۱۳۷۵). در راستای تولیدات علمی توسط پژوهش‌های دانشگاهی در ایران تحقیقات زیادی انجام شده از جمله این تحقیقات صورت گرفته پژوهش معین و همکاران، (۱۳۸۶)، است که از طریق اینترنت و از پایگاه اطلاعاتی رزنت صورت گرفت. در این تحقیق ابتدا تولید علمی ایران از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۲ تحت یک مرور اجمالی قرار گرفت، سپس تولید علمی ایران و ۱۵ کشور توسعه یافته و در حال توسعه، تحت مقایسه قرار گرفت. یافته‌ها حاکی از آن است که تولید علمی ایران از سال ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ روند صعودی داشته و با آغاز جنگ تحمیلی ایران و عراق، ابتدا دچار یک روند نزولی، سپس وضعیت ثابت شده است و چند سال پس از جنگ، مجدداً دچار یک سیر صعودی با شیب بسیار تند شده است. مقایسه بین ایران و ۱۵ کشور دیگر در سال ۲۰۰۰ نشان می دهد که این ۱۶ کشور در مجموع (۶۹/۲ درصد) تولید علمی جهانی را در ISI دارا می باشند که آمریکا، انگلستان و آلمان به ترتیب با (۳۲/۲، ۷/۸ و ۷ درصد) در سه رده نخست قرار دارند و ایران با (۰/۱۲ درصد) در رده سیزدهم این ۱۶ کشور قرار دارد. مقایسه درون این ۱۶ کشور نشان داد که، آمریکا (۴۶/۵ درصد) تولیدات علمی و دیگر کشورهای توسعه یافته یعنی انگلستان، آلمان، ژاپن، فرانسه و کانادا در مجموع (۴۳/۹ درصد) تولید علمی این ۱۶ کشور را داشته‌اند. کشورهای چین، هندوستان و کره جنوبی دارای اختلاف قابل توجه و وضعیت نسبتاً بالاتری از نظر تولید علمی در مقایسه با کشورهای

ترکیه، مصر، عربستان سعودی، ایران، پاکستان، کویت و عراق می باشند. ایران دارای سهم (۰/۱۷ درصد) در بین ۱۶ کشور می باشد و در مرتبه سیزدهم قرار گرفته است. بعد از ایران، کشورهای پاکستان، کویت و عراق که مجموعاً (۰/۱۶ درصد) از تولید ۱۶ کشور را دارا می باشند، قرار گرفته‌اند. نکته مهم این است که پیشرفت فناوری اطلاعات در دنیا و استفاده از آن در ایران باعث بوجود آمدن چنین پیشرفتی در پژوهش‌ها و تولیدات علمی ایران از سال ۲۰۰۲ به بعد شده است (شعبانی، ۱۳۸۵).

در تحقیقی از امین پور، (۱۳۸۷)، که در خصوص دستاوردهای دو دهه حضور دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در عرصه تولید علم صورت گرفت، تولیدات این دانشگاه از بدو تأسیس در سال ۱۳۶۴ تا سال ۱۳۸۵ مورد بررسی قرار گرفت و این نتایج بدست آمد که پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در طی سالهای مورد بررسی موفق به نمایه کردن ۳۱۳ مقاله علمی در پایگاه‌های اطلاعاتی مدلاین و ۳۵۰ مقاله در وب او ساینس^۱ شدند چنانچه این تعداد بدون در نظر گرفتن موارد همپوشانی بررسی شود، ۴۵۳ مقاله خواهد شد. درزی خلردی، (۱۳۸۶) در تحقیقات با عنوان " بررسی توانمندی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته قابل دسترس در دانشگاه علوم پزشکی شیراز " خود دریافت که پوشش موضوعی پایگاه‌ها به میزان متوسط پاسخگوی نیاز اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز بوده و پایگاه ساینس دایرکت^۲ بیشتر از پایگاه‌های دیگر مورد استفاده قرار گرفته است. اعضای هیات علمی هدف از جستجوی اطلاعات را تحقیق و پژوهش و تهیه و تنظیم مقاله عنوان کردند. کمتر از نیمی از آنها اظهار داشتند که اطلاعات بازبایی شده موجب رفع نیاز اطلاعاتی‌شان می‌شود. و سلمانی ندوشن، (۱۳۸۶) در پایان نامه خود با عنوان " بررسی میزان مطلوبیت و عوامل موثر بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته توسط اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۸۶-۱۳۸۵".

1 . web of science

2 . Science Direct

علمی الکترونیکی می باشد به همین دلیل در تحقیق رخس، (۱۳۸۵)، درخصوص بررسی وضعیت استناد به منابع اینترنتی در مقالات علمی- پژوهشی دانشگاه های علوم پزشکی کشور در سال های (۸۱-۱۳۷۹) با توجه به اطلاعات کتاب شناختی و بررسی ۳۷۲۳ مقاله مجلات دانشگاه های علوم پزشکی کشور مربوط به سال های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۱ از نظر نوع منابع استناد شده و وضعیت مستندات اینترنتی که مورد بررسی قرار گرفت، نشان داده شد که در مقالات مورد بررسی میزان استناد به منابع اینترنتی بسیار، پایین بود. به طوری که تنها ۰/۱ درصد استناد متعلق به این نوع منابع بوده است. لذا محققین نتیجه می گیرند که تا سال ۱۳۸۱ پژوهشگران بسیار کم از اینترنت استفاده کرده یا به اینترنت استناد می دهند. اما این روند قطعاً در حال حاضر بهبود یافته چرا که یکی از منابع مهم پژوهش هم اکنون استفاده از اینترنت و پایگاه های اطلاعاتی می باشد. دلایل این امر را (نظری، ۱۳۸۵)، اینگونه بیان می کند که امتیازات خاصی که این منابع دارند در خصوص سرعت دسترسی و آسان بودن ارتباط با این منابع و همچنین فراوانی آنها در سطح کمی به انضمام گستردگی انواع مهارت های بازبانی اطلاعات از فناوری های نوین در حوزه اطلاعات، فناوری های نوین درحوزه ارتباطات، افزایش منابع اطلاعات، تنوع منابع اطلاعات، جهانی شدن، سرعت دو برابر شدن علوم و... باعث شده که سهم عمده ای از تحقیقات، بر اساس منابع اطلاعاتی الکترونیکی تجزیه و تحلیل و بررسی شوند. از این رو توجه مسولین به استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی در پژوهشهای اعضای هیات علمی به عنوان بازوان قدرتمند تولید علم در جامعه ضروری می باشد.

اهداف پژوهش عبارتند از:

۱. بررسی عوامل موثر بر استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از پایگاه های اطلاعاتی آبونمان شده؛
۲. بررسی میزان مطلوبیت از ویژگی های پایگاه های اطلاعاتی و استفاده از پایگاه های اطلاعاتی آبونمان شده دانشگاه علوم پزشکی تبریز توسط اعضای هیات علمی؛

دانشگاه علوم پزشکی مشهد در استفاده از پایگاه های اطلاعاتی تدریس، روزآمد کردن اطلاعات، پژوهش و مقاله نویسی برای سمینارها است. پایگاه اطلاعاتی ساینس دایرکت بیشتر از سایر پایگاهها مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین رسول آبادی، (۱۳۹۱) در مقاله خود با عنوان " بررسی میزان آشنایی اعضای هیأت علمی و سایر مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان با شیوه های جستجوی اطلاعات در پایگاه های اطلاعاتی و رابطه آن بر فعالیتهای علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه " به این نتایج رسید که ۵۸/۷ درصد از جامعه مورد مطالعه با استراتژی جستجو آشنا نبوده و ۴۲ درصد اصلاً آن را به کار نمی برند. بیشتر از ۵۰ درصد افراد با پوشش موضوعی بانکهای اطلاعاتی کلینیکال کی^۳ و پروکوئست^۴ آشنا نبودند و این امر سبب کاهش استفاده بهینه از آنها می شود و ۴۱/۹ درصد افراد مورد مطالعه بانک اطلاعاتی ساینس دایرکت و پروکوئست را بیشتر مورد استفاده قرار دادند.

بر اساس نتایج بدست آمده از سال های ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۸ مقالات انتشار یافته دانشگاه در پایگاه های اطلاعاتی فوق بین صفر تا هفت مقاله در سال متغیر بوده و فاقد رشد بارزی است. حد فاصل سالهای ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۲ رشد کندی در مقالات دانشگاه مشاهده می شود که این رشد در سال ۲۰۰۲ شتاب افزون تری گرفته و به سرعت رو به افزایش گذارده، بطوری که هر سال نسبت به سال قبل تعداد مقالات دانشگاه به طور متوسط ۱/۵ تا ۲ برابر افزایش یافته است. محققین در این بررسی از جمله عوامل مؤثر در زمینه رشد پژوهش ها را ایجاد و گسترش زیر ساختار شبکه اینترنت و ارائه خدمات اینترنتی در دانشگاه، اشتراک پایگاه های اطلاعاتی و مجموعه مجلات الکترونیکی و برگزاری کارگاه های آموزش روش تحقیق و مقاله نویسی عنوان کرده اند. با توجه به تحقیقات مذکور می توان بیان نمود که میزان تولیدات علمی کشور طی سال های اخیر از سال ۱۳۸۱ به بعد رشد داشته است اما هرگز به سطح مطلوب نرسیده است. از عوامل مهم این رشد، میزان دسترسی دانشگاه ها و محققین به اینترنت و منابع الکترونیکی موجود در پایگاه های اطلاعاتی

۳. CIlinicalkey

۴. proquest

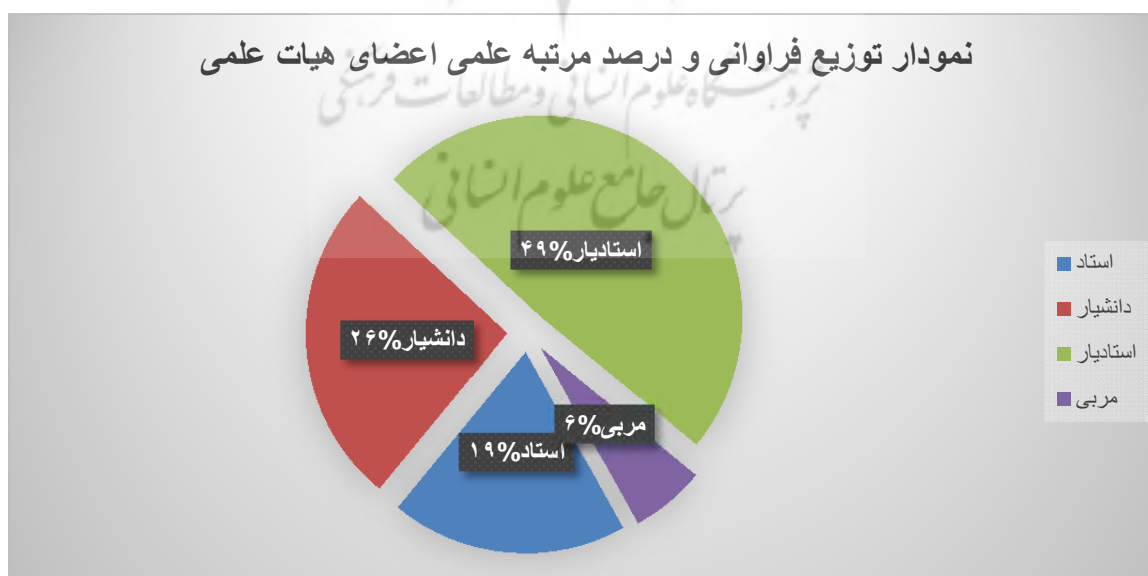
داده‌های جمع آوری شده از پرسشنامه‌ها می‌باشد و هیچ گونه دخل و تصرفی در شرایط جامعه مورد پژوهش و پاسخ‌های دریافتی نشده و فقط به بررسی و تحلیل داده‌ها پرداخته است.

جامعه آماری این تحقیق اعضای هیات علمی گروه‌های آموزشی (از درجه مرتبه علمی مربی به بالا) دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی تبریز است که در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ در این دانشگاه مشغول به فعالیت می‌باشند و با توجه به آمار معاونت نیروی انسانی دانشگاه، تعداد اعضای هیات علمی در سال تحصیلی مذکور ۸۶۷ نفر (۵۱ نفر مرتبه مربی، ۴۲۴ نفر مرتبه استادیار، ۲۲۲ نفر مرتبه دانشیار، ۱۶۹ نفر مرتبه استاد، می‌باشند. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان از بین جامعه ۸۶۷ نفری ۱۴۰ نفر به عنوان نمونه تعیین گردید و انتخاب از بین افراد جامعه نیز با روش تصادفی به نسبت جمعیت اعضای هیات علمی هر دانشکده (تصادفی طبقه‌ای) صورت گرفت و پرسشنامه‌ای که روایی آن با انجام آزمایشی روی گروه ۱۸ نفره از اعضای هیات علمی و پایایی آن با فرمول آلفای کرونباخ تایید شده بود، بین آنها توزیع شد.

۳. بررسی میزان تاثیر پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز برای اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز؛
۴. بررسی مهمترین اهداف استفاده از پایگاه‌های الکترونیکی آونمان شده توسط اعضای هیات علمی؛
۵. بررسی مشکلات و محدودیت‌هایی که بر استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز را از پایگاه‌های الکترونیکی آونمان شده تاثیر می‌گذارد؛
۶. تعیین میزان رضایت اعضای هیات علمی از منابع اطلاعاتی آونمان شده؛
۷. تعیین رابطه بین میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و مرتبه علمی.

روش پژوهش

روش تحقیق مورد استفاده در پژوهش حاضر پیمایشی - توصیفی است. این روش بر اساس بررسی آمارهای دقیق سامانه علم سنجی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و تحقیقات از کارشناسان سامانه علم سنجی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و

نمودار ۱. نمودار توزیع فراوانی و درصد مرتبه علمی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و برای رسم نمودارها و جداول از نرم افزار Excel استفاده شده است. اما در مورد فرضیه‌ها نیز با توجه به داده‌هایی که از تحقیق و پژوهش حاصل می‌شود، پاسخ به فرضیه‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم که در فرضیه اول یعنی مرتبه علمی در میزان استفاده از پایگاه‌ها چقدر موثر بوده است و در مورد فرضیه دوم یعنی ساعات تدریس روی میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی چقدر موثر بوده است؟

یافته‌ها

۱. چه پایگاه‌های اطلاعاتی توسط دانشگاه علوم پزشکی تبریز جهت استفاده اعضای هیات علمی آبونمان شده‌اند؟
بر اساس اطلاعات موجود در سامانه علم سنجی دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تعدادی از پایگاه‌های اطلاعاتی آبونمان شده برای استفاده اساتید و اعضای هیات علمی دانشگاه به شرح جدول ۱ می‌باشد.

روش اجرای تحقیق بدین صورت بود که پس از مشخص شدن اعضای نمونه (به صورت تصادفی) به صورت انفرادی به اعضای هیات علمی مراجعه و پس از توضیح در مورد اهداف تحقیق، پرسشنامه مربوطه را در اختیار آنها قرار داده تا در راستای سوالات و فرضیه‌های تحقیق، پرسشنامه را تکمیل نمایند و همچنین با مراجعه به سایت سامانه علم سنجی اعضای هیات علمی (ISID: Iranian Scientometric Information Database) با هدف استخراج و نمایش به روز شاخص‌های علم‌سنجی اعضای هیات علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران توسط مرکز توسعه و هماهنگی اطلاعات و انتشارات علمی معاونت تحقیقات و فن آوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور، تحقیقات جامع‌تری در خصوص موضوع پژوهش انجام گرفت. در راستای تجزیه و تحلیل داده‌های آماری این پژوهش، از روش پیمایشی - توصیفی استفاده شده است و نتایج تحقیقات و بررسی آمارهای سامانه و داده‌های حاصل از نتایج پرسشنامه، از روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است و

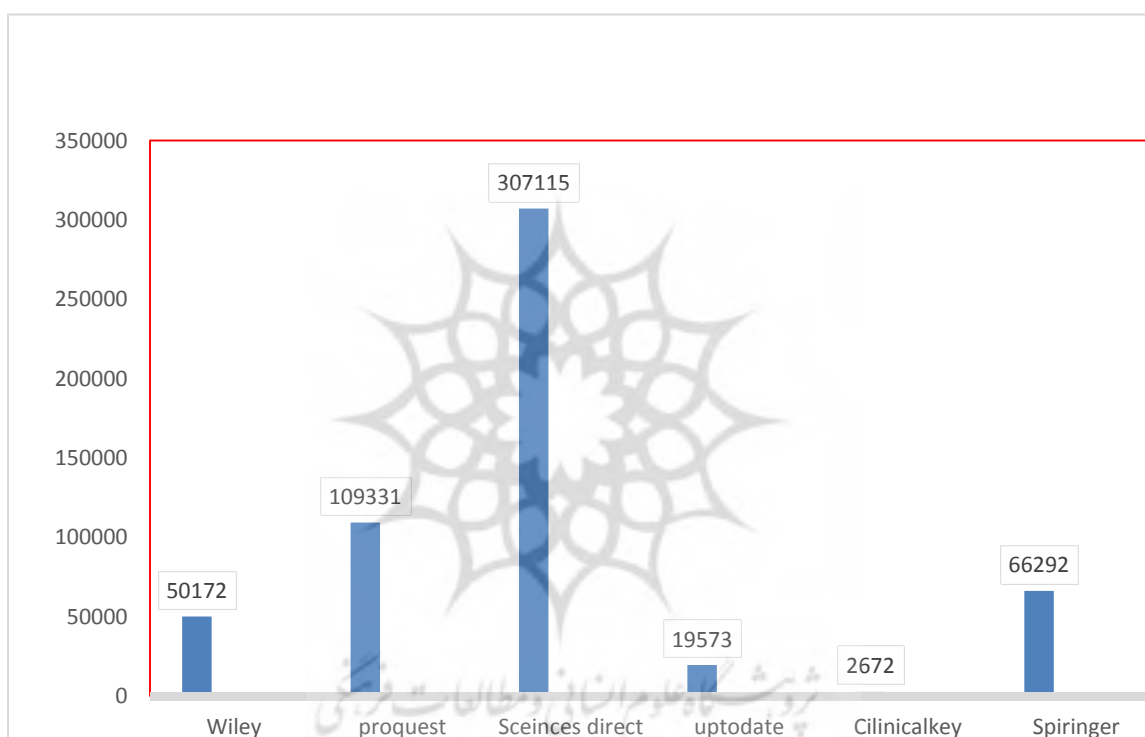
جدول ۱. جدول پایگاه‌های اطلاعاتی آبونمان شده دانشگاه علوم پزشکی تبریز

پایگاه های اطلاعاتی معتبر استنادی
پایگاه اطلاعاتی ISI Web of Science
پایگاه اطلاعاتی Scopus
پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)
پایگاه های اطلاعاتی معتبر غیر استنادی
پایگاه اطلاعاتی PubMed
پایگاه اطلاعاتی Clinical Key
پایگاه اطلاعاتی Proquest
پایگاه اطلاعاتی Embase
پایگاه اطلاعات نشریات کشور (Magiran)
جستجو در لیست مجلات پایگاه های معتبر
Clarivate Analytics
Chemical Abstracts
CINAHL Complete
Index Copernicus
IMEMR
ISC

گرفته که پایگاه اطلاعاتی Science Direct با تعداد استناد ۳۰۷۱۱۵ مرتبه در جامعه آماری ۱۵ ماه اخیر، بیشتر از سایر پایگاه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد و کمتری میزان استفاده نیز مربوط به پایگاه اطلاعاتی Cilinicalkey با تعداد استناد ۲۶۷۲ مرتبه در جامعه آماری مذکور داشته است.

۲. میزان استفاده اعضای هیات علمی از هر یک از پایگاه‌های الکترونیکی آونمان شده چقدر است؟ همانگونه که از نمودار ۲ پیداست پایگاه‌های اطلاعاتی Cilinicalkey و Proquest و Sceinces Direct و Uptodate و Wiley و Springer به عنوان پایگاه های اطلاعاتی هسته در دانشگاه علوم پزشکی تبریز مورد استفاده قرار

نمودار ۲. نمودار مقایسه پایگاه‌های اطلاعاتی آونمان شده دانشگاه علوم پزشکی تبریز

۳. میزان تاثیر پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و تاثیر دوره‌های آموزشی در نحوه جستجو از پایگاه‌های الکترونیکی آونمان شده چقدر می‌باشد؟

یافته‌های پژوهش حاکی از این است که تعداد ۶۷ نفر (۴۷/۹ درصد) از اعضای هیات علمی میزان تاثیر پایگاه های آونمان شده از سوی دانشگاه را در دستیابی به اطلاعات در حد متوسط می‌دانند. تعداد ۱ نفر (۰/۷ درصد) در حد خیلی کم، تعداد ۲۵ نفر (۱۷/۹ درصد) در حد کم، تعداد ۳۸ نفر (۲۷/۱ درصد) در حد زیاد و تعداد ۹ نفر (۶/۴ درصد) در حد خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. در واقع میزان تاثیر پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در سایت دانشگاه در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در حد متوسط است. از نظر تاثیر دوره‌های آموزشی در نحوه جستجوی اطلاعات، نشان می‌دهد که تعداد ۵۱ نفر (۳۶/۴ درصد) تاثیر دوره‌های آموزشی را در حد زیاد، تعداد ۸ نفر (۵/۷ درصد) در حد خیلی کم، ۴۱ نفر (۲۹/۳ درصد) در حد کم، ۱۸ نفر (۱۲/۸ درصد) در حد متوسط و تعداد ۲۲ نفر (۱۵/۸ درصد) در حد خیلی زیاد، تاثیر دوره‌های آموزشی در نحوه جستجوی اطلاعات را مفید می‌دانند.

۳. میزان تاثیر پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و تاثیر دوره‌های آموزشی در نحوه جستجو از پایگاه‌های الکترونیکی آونمان شده چقدر می‌باشد؟

یافته‌های پژوهش حاکی از این است که تعداد ۶۷ نفر (۴۷/۹ درصد) از اعضای هیات علمی میزان تاثیر پایگاه های آونمان شده از سوی دانشگاه را در دستیابی به اطلاعات در حد متوسط می‌دانند. تعداد ۱ نفر (۰/۷ درصد) در حد خیلی کم، تعداد ۲۵ نفر (۱۷/۹ درصد) در حد کم، تعداد ۳۸ نفر (۲۷/۱ درصد) در

پایگاه‌ها می‌شود حجم پایین پهنای باند جهت دانلود با فراوانی ۳۵ نفر (۳۰/۱ درصد)، ناکافی بودن منابع اطلاعاتی مرتبط در پایگاه‌ها با فراوانی ۲۰ نفر (۱۵/۲ درصد) و عدم اطلاع از منابع مرتبط با فراوانی ۱۹ نفر (۱۳/۶ درصد) اعلام شده است و کمبود سیستم های Online در کتابخانه با فراوانی ۱۹ نفر (۱۳/۶ درصد) و عدم آبونمان دانشگاه با پایگاه‌های موردی مورد نیاز با فراوانی ۱۸ نفر (۱۲/۸ درصد)، عدم آشنایی با پایگاه‌ها و نحوه جستجو با فراوانی ۱۴ نفر (۱۰/۰ درصد)، عدم دسترسی به منابع سنوات گذشته با فراوانی ۱۲ نفر (۸/۵ درصد) و ناآشنایی با زبان‌های خارجی با فراوانی ۳ نفر (۲/۲ درصد) از سایر مشکلات مطرح شده می‌باشند.

داده‌ها نشان می‌دهد از نظر اعضای هیات علمی، برگزاری دوره‌های آموزشی تأثیر مثبتی بر بازیابی اطلاعات دارد.

۴. چه مشکلات و محدودیت‌هایی، استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از پایگاه‌های الکترونیکی آبونمان شده را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟
طبق جدول ۲، برای نیل به این هدف برخی از مشکلات و محدودیت‌هایی که معمول و محتمل بود در گویه‌های پرسشنامه در اختیار اعضای هیات علمی قرار گرفت تا به انتخاب موارد مورد نظر بپردازند که از تحلیل پاسخ‌ها مشخص شد که بیشترین عاملی که موجب محدودیت در استفاده اعضای هیات علمی از

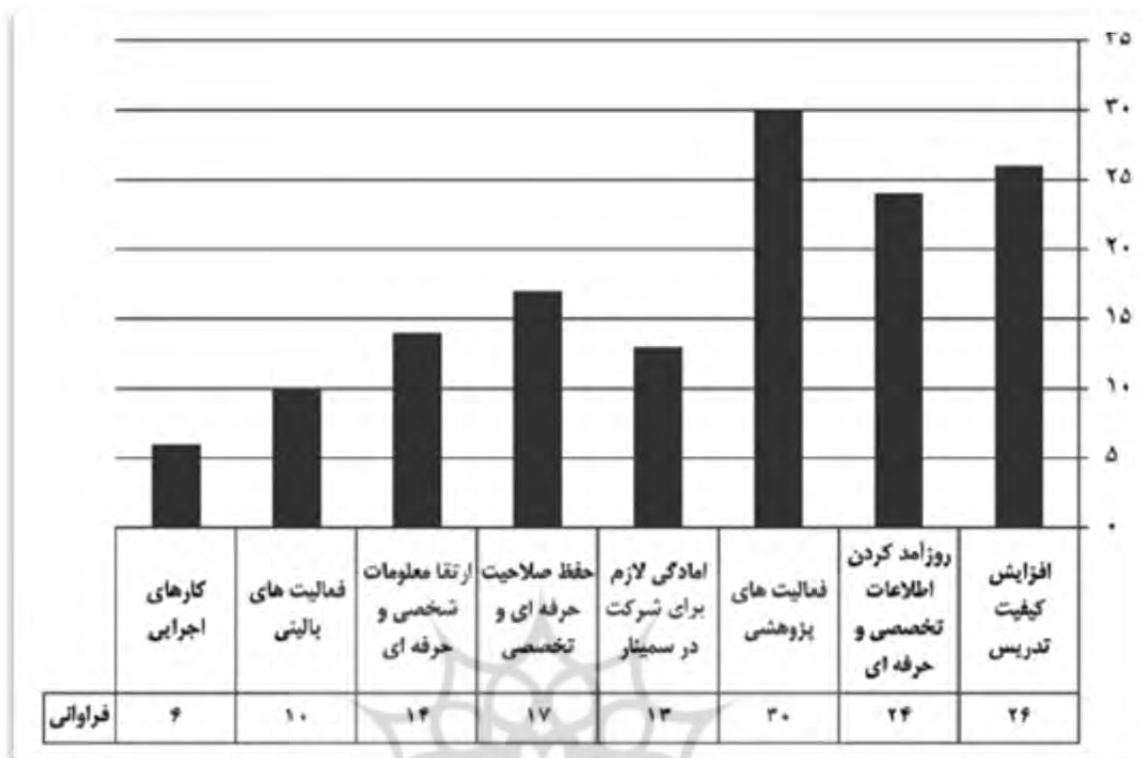
جدول ۲. جدول توزیع فراوانی و درصد مشکلات و محدودیت‌های استفاده از پایگاه‌های الکترونیکی آبونمان شده

ردیف	مشکلات و محدودیت‌ها	فراوانی	درصد
۱	ناکافی بودن منابع مرتبط در پایگاه‌ها	۲۰	۱۵/۲
۲	حجم پایین پهنای باند جهت دانلود	۳۵	۱/۳۰
۳	عدم دسترسی به منابع سنوات گذشته	۱۲	۸/۵
۴	عدم آشنایی با پایگاه‌ها و نحوه جست و جو	۱۴	۱۰
۵	عدم اطلاع از منابع مرتبط	۱۹	۱۳/۶
۶	نا آشنایی با زبان های خارجی	۳	۲/۲
۷	کمبود سیستم های آنلاین در کتابخانه	۱۹	۱۳/۶
۸	عدم آبونمان دانشگاه با پایگاه های موردی مورد نیاز	۱۸	۱۲/۸

شخصی و حرفه‌ای با ۱۴ نفر، آمادگی لازم برای شرکت در سمینار با ۱۳ نفر و فعالیت‌های بالینی با ۱۰ نفر نیز دیگر اهدافی بودند که در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. در این بین فقط ۶ نفر از اعضای هیات علمی اعلام کردند که هدفشان از استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی انجام و آمادگی برای انجام کارهای اجرایی است.

۵. مهمترین اهداف استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی آبونمان شده توسط اعضای هیات علمی چیست؟
همانگونه که از جدول ۳ پیداست، یافته‌های تحقیق در مورد یکی از اهداف مهم تحقیق که به شناخت اهداف و اولویت آنها مربوط می‌شود، حاکی از آن است که بطوریکه ۸۰ نفر آزمودنی‌های جامعه آماری را شامل می‌شوند و همچنین حفظ صلاحیت حرفه‌ای و تخصصی با ۱۷ نفر، ارتقاء معلومات

جدول ۳. جدول توزیع فراوانی اهداف استفاده از پایگاههای اطلاعاتی آونمان شده توسط اعضای هیات علمی

کرده‌اند. از نظر راحتی استفاده، ۳۳/۵ درصد کم و بسیار کم، ۴۵/۷ درصد متوسط و ۲۰/۷ درصد در حد زیاد و بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند. در مورد ویژگی مرتبط بودن اطلاعات پایگاه‌ها با موضوعات ادعاشده، ۲۴/۴ درصد کم و بسیار کم، ۴۷/۱ درصد متوسط و ۲۶/۵ درصد زیاد و بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند. در خصوص همخوانی پایگاه‌ها با نیازهای تخصصی ۲۳/۵ درصد در حد زیاد و بسیار زیاد، ۵۵ درصد متوسط و ۲۱/۵ درصد زیاد و بسیار زیاد ارزیابی شده است و در مورد آخرین ویژگی یعنی روزآمد بودن اطلاعات، ۲۵/۷ درصد آزمودنی‌ها کم و بسیار کم، ۳۸/۶ درصد متوسط و ۳۵/۷ درصد زیاد و بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند.

۶. میزان مطلوبیت از ویژگی‌های پایگاههای اطلاعاتی و استفاده از پایگاههای اطلاعاتی آونمان شده دانشگاه علوم پزشکی تبریز توسط اعضای هیات علمی چقدر است؟
طبق جدول آماری ۴، در مجموع ۴۸/۹ درصد از جامعه آماری میزان رضایت از ویژگی پایگاه‌های اطلاعاتی را در حد متوسط، ۲۲/۹ درصد و ۲/۶ درصد در حد زیاد و بسیار زیاد، و ۴/۷ درصد و ۲۰/۹ درصد در کم و بسیار کم ارزیابی کرده‌اند. ۲۴/۳ درصد از آزمودنی‌ها ویژگی تعداد پایگاه‌ها را در حد کم و خیلی کم، ۴۷/۱ درصد در حد متوسط و ۱۹/۳ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. از نظر کیفیت اطلاعات پایگاه‌ها، ۲۴/۳ درصد از آزمودنی‌ها کم و بسیار کم، ۵۶/۴ درصد متوسط و ۱۹/۳ درصد در حد زیاد و بسیار زیاد ارزیابی

جدول ۴. توزیع فراوانی و درصد میزان مطلوبیت اعضای هیات علمی از پایگاه های اطلاعاتی بر حسب ویژگی پایگاه ها.

میزان رضایت (فراوانی - درصد)					میزان رضایت ها	ویژگی پایگاه ها
بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۳ (۲/۱٪)	۳۸ (۲۷/۱٪)	۶۶ (۴۷/۱٪)	۲۶ (۱۸/۶٪)	۶ (۴/۳٪)	تعداد پایگاه ها	
۲ (۱/۴٪)	۲۵ (۱۷/۹٪)	۷۹ (۵۶/۴٪)	۲۷ (۱۹/۳٪)	۷ (۵/۵٪)	کیفیت اطلاعات پایگاه ها	
۲ (۱/۴٪)	۲۷ (۱۹/۳٪)	۶۴ (۴۵/۷٪)	۳۹ (۲۷/۸٪)	۸ (۵/۷٪)	راحتی استفاده	
۳ (۲/۲٪)	۳۴ (۲۴/۳٪)	۶۶ (۴۷/۱٪)	۳۴ (۲۴/۳٪)	۳ (۲/۱٪)	مرتبط بودن اطلاعات پایگاه ها با موضوع ادعا شده	
۵ (۳/۷٪)	۳۰ (۲۱/۴٪)	۷۳ (۵۲/۱٪)	۲۹ (۲۰/۷٪)	۳ (۲/۱٪)	دقت جست و جو	
۴ (۲/۹٪)	۲۶ (۱۸/۶٪)	۷۷ (۵۵٪)	۲۵ (۱۷/۸٪)	۸ (۵/۷٪)	همخوانی اطلاعات پایگاه ها با نیازهای تخصصی	
۵ (۳/۶٪)	۴۵ (۳۲/۱٪)	۵۴ (۳۸/۶٪)	۲۵ (۱۷/۹٪)	۱۱ (۷/۸٪)	روزآمد بودن اطلاعات	
۲۵ (۲/۶٪)	۲۲۴ (۲۲/۹٪)	۴۷۹ (۴۸/۹٪)	۲۰۵ (۲۰/۹٪)	۴۶ (۴/۷٪)	جمع (و سهم هر امتیاز از ۱۰۰ درصد)	

اطلاعاتی استفاده می کنند. تعداد ۴۱ نفر (۲۹/۳ درصد) کمتر از ۲ ساعت در هفته، تعداد ۱۷ نفر (۱۲/۱ درصد) بین ۵-۷ ساعت در هفته، تعداد ۲۴ نفر (۱۷/۱ درصد) بیشتر از ۸ ساعت در هفته از پایگاه های اطلاعاتی استفاده می کنند و تعداد ۹ نفر (۶/۵ درصد) از اعضای هیات علمی از پایگاه های اطلاعاتی موجود در سامانه کتابخانه مرکزی دانشگاه اصلاً استفاده نمی کنند.

۷. چه رابطه ای بین مرتبه علمی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و میزان استفاده از پایگاه های اطلاعاتی وجود دارد؟ (یعنی چند ساعت از هفته یک عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از پایگاه های اطلاعاتی استفاده می نمایند؟) باتوجه به جداول ۵ و ۶، بیشترین تعداد اعضای هیات علمی یعنی ۴۹ نفر (۳۵ درصد) بین ۲-۵ ساعت در هفته از پایگاه های

جدول ۵. جدول توزیع فراوانی و درصد میزان استفاده اعضای هیات علمی از پایگاه های اطلاعاتی

میزان استفاده	فراوانی	درصد
اصلاً	۹	۶/۵
کمتر از ۲ ساعت	۴۱	۲۹/۳
بین ۲-۵ ساعت	۴۹	۳۵
بین ۵-۷ ساعت	۱۷	۱۲/۱
بیشتر از ۸ ساعت	۲۴	۱۷/۱
مجموع	۱۴۰	۱۰۰

جدول ۶. جدول تعیین رابطه بین مرتبه علمی اعضای هیات علمی و میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی.

مدت استفاده	مرتبه علمی		
	مربی	استادیار	دانشیار، استاد
۰-۲۰ ساعت	درصد مرتبه علمی	۷۹/۲ درصد	۵۹/۳ درصد
	درصد استفاده	۴۲/۲ درصد	۱۷/۸ درصد
۲-۵ ساعت	درصد مرتبه علمی	۱۴/۶ درصد	۳/۷ درصد
	درصد استفاده	۴۱/۲ درصد	۵/۹ درصد
بیش از ۵ ساعت	درصد مرتبه علمی	۶/۳ درصد	۳۷ درصد
	درصد استفاده	۱۲/۵ درصد	۴۱/۷ درصد
مجموع	درصد مرتبه علمی	۱۰۰ درصد	۱۰۰ درصد
	درصد استفاده	۳۶/۶ درصد	۴۲/۷ درصد

با توجه به جداول مذکور، برای تعیین رابطه بین میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و مرتبه علمی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز از آزمون فیشر استفاده کردیم که با استفاده از آزمون فیشر این رابطه، معنادار بوده که در سطح $Pvalue = (0/012)$ ، $\alpha < 0/05$ است، پس فرض تحقیق تأیید می‌شود و رابطه معناداری می‌توان بین مرتبه علمی و میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی را مشاهده کرد.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس یافته‌هایی که بیان شد، نتایج این پژوهش نشان داد که پایگاه‌های اطلاعاتی *Cilincalkey* و *Proquest* و *Sciences Direct* و *Uptodate* و *Wiley* و *Spiringer* به عنوان پایگاه‌های اطلاعاتی هسته در دانشگاه علوم پزشکی تبریز مورد استفاده قرار گرفته که پایگاه اطلاعاتی *Science Direct* با تعداد استناد ۳۰۷۱۱۵ مرتبه در جامعه آماری ۱۵ ماه اخیر، بیشتر از سایر پایگاه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد و کمترین میزان استفاده نیز مربوط به پایگاه اطلاعاتی *Cilincalkey* با تعداد استناد ۲۶۷۲ مرتبه در جامعه آماری مذکور داشته که این نتایج با یافته‌های تحقیق نسبتاً مشابه (درزی خلردی، ۱۳۸۶) و همچنین (آبادی، ۱۳۹۱)، همخوان بود. در پژوهش (درزی خلردی، ۱۳۸۶) و پژوهش (سلمانی ندوشن، ۱۳۸۶)، نیز این پایگاه اطلاعاتی دارای بهترین وضعیت از لحاظ نسبت هزینه - سودمندی شناخته شد.

به نظر می‌رسد آشنایی بیشتر کاربران با این مجموعه، تعداد زیاد و پوشش موضوعی متنوع مجلات آن و وجود مجلات هسته رشته‌های مختلف دانشگاهی و اعتبار و رتبه بالای مجلات موجود در آن، عامل موثری در این زمینه باشد و این در حالی است که راحتی استفاده و محیط کاربر پسند این پایگاه نیز در استفاده بالا از این پایگاه تاثیر بسزایی داشته است.

میزان رضایت اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی از ویژگی‌های مورد بررسی پایگاه‌ها از جمله روزآمد بودن اطلاعات پایگاه‌ها، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی، مرتبط بودن اطلاعات پایگاه‌های اطلاعاتی، دقت جستجو، همخوانی اطلاعات پایگاه‌ها با نیازهای تخصصی، کیفیت اطلاعات پایگاه‌ها و راحتی استفاده در حد متوسط است و مهمترین هدف استفاده اعضای هیات علمی از پایگاه‌های اطلاعاتی انجام فعالیت‌های پژوهشی است و افزایش کیفیت تدریس و روزآمد کردن اطلاعات تخصصی و حرفه‌ای در رتبه‌های بعدی اهمیت قرار دارند. از بین اهداف موجود، کم اهمیت‌ترین اهداف مربوط به انجام فعالیت‌های بالینی و کارهای اجرایی است. یافته‌های این تحقیق با یافته‌های تحقیق (سلمانی ندوشن، ۱۳۸۶)، (دیلمقانی، ۱۳۷۵) و در پژوهش (خلیلی، ۱۳۹۲)، و (زندیان، ۱۳۹۳)، که مهمترین هدف استفاده از مجلات الکترونیکی را آموزش و تدریس می‌دانند، تقریباً مشابه است. براساس یافته‌های پژوهش، بین مرتبه علمی اعضای هیات علمی دانشگاه و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی آبونمان شده

به خود اختصاص داده‌اند. این یافته‌ها تقریباً با یافته‌های تحقیق (خلیلی، ۱۳۹۲) و (سلمانی ندوشن، ۱۳۸۶)، همخوانی دارد. در تحقیق وی بیش از ۶۳ درصد افراد، ناکافی بودن منابع مرتبط در پایگاه‌ها و ۴۲ درصد عدم دسترسی آسان به اینترنت را به عنوان مشکل اساسی در استفاده از پایگاه‌ها ذکر کرده‌اند. همچنین یافته‌های این تحقیق با یافته‌های (دیلماقانی، ۱۳۷۵)، که مهمترین عامل را کافی نبودن منابع مرتبط و به روز نبودن اطلاعات می‌داند، همخوانی دارد. در یافته‌های (اخوتی، ۱۳۷۷)، نیز مهمترین عامل مؤثر بر عدم استفاده، عدم دسترسی به اینترنت ۶۶ درصد و اشکال در اتصال ۴۲/۷ درصد بود.

پیشنهادهای کاربردی و تحقیقاتی برگرفته از پژوهش عبارتند

از:

- نظر خواهی از اعضای هیات علمی در مورد انتخاب و ادامه اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی؛
- نیازسنجی و همچنین مطالعه ویژگی‌های پایگاه‌های اطلاعاتی قبل از آبونمان شدن آنها؛
- آموزش تخصصی استفاده از اینترنت و بطور خاص پایگاه‌های اطلاعاتی آبونمان شده؛
- برای استفاده بیشتر از پایگاه‌های اطلاعاتی، عضویت در پایگاه‌های علمی و ارزشمند جدید و نیز قطع اشتراک پایگاه‌هایی که کمتر با استقبال مواجه می‌شوند، لازم است در خصوص مفید بودن پایگاه‌ها ارزیابی‌های دوره‌ای انجام شود؛
- بررسی و مقایسه میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی در دانشکده‌های تابع دانشگاه علوم پزشکی؛
- بررسی رابطه بین آموزش استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و میزان استفاده از آنها؛
- بررسی رابطه بین تولیدات علمی دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی با میزان استفاده آنها از پایگاه‌های اطلاعاتی؛
- سنجش هزینه سودمندی پایگاه‌های اطلاعاتی.

دانشگاه رابطه وجود دارد. در این پژوهش برای تعیین رابطه بین مرتبه علمی و میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی و نیز برای آزمون فرضیه پژوهش از آزمون فیشر استفاده شده است. آزمون فیشر تفاوت معناداری را بین میزان استفاده از پایگاه‌ها و مرتبه علمی نشان می‌دهد.

بیشتر اعضای هیات علمی (۳۶/۴ درصد) مفید بودن برگزاری دوره‌های آموزشی را در نحوه جستجوی اطلاعات علمی در حد زیاد ارزیابی کرده‌اند. در نتیجه از نظر اعضای هیات علمی میزان مفید بودن دوره‌های آموزشی برگزار شده توسط دانشگاه در حد نسبتاً زیاد است. از نظر اعضای هیات علمی بیشترین میزان تأثیر پایگاه‌های اطلاعاتی در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز، در حد متوسط و ۴۷/۹ درصد است. در واقع بیشتر اعضای هیات علمی میزان این تأثیر را در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود، در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که پایگاه‌هایی هستند که استفاده بسیار کمی از آنها می‌شود و در صورتیکه تمایل داشته باشیم که از این پایگاه‌ها که هر یک بودجه قابل ملاحظه‌ای را برای عضویت طلب می‌کنند بیشتر استفاده شود، ناگزیر از تجدید نظر در برخی رویکردهای انتخاب و عضویت پایگاه هستیم. استفاده کم اعضا از برخی پایگاه‌های اطلاعاتی ضرورت اهمیت دادن به نحوه اطلاع رسانی و آموزش را نیز نشان می‌دهد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، تعداد واحدهایی است که هر عضو هیات علمی بایستی در طول ترم، تدریس کند پس فرض تحقیق تأیید می‌شود و رابطه معناداری می‌توان بین ساعات تدریس و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی بدست آورد و همانگونه که مشاهده شد در صورتیکه تعداد واحدهای اعضا کمتر باشد در این صورت فرصت بیشتری برای جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی و مطالعه خواهند داشت که در صورت بوجود آمدن چنین شرایطی، کیفیت آموزش آنها افزایش خواهد یافت.

از بین مشکلات موجود، سرعت پایین خطوط ارتباطی با فراوانی ۲۳/۶ بالاترین درصد و عدم دسترسی به منابع سنوات گذشته و ناآشنایی با زبان‌های خارجی کمترین سطح اهمیت را

منابع

- اخوتی، م. (۱۳۷۷). بررسی استفاده از شبکه اینترنت توسط اعضای هیات علمی دانشگاههای علوم پزشکی ایران - تهران و شهید بهشتی. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
- اسدی، م؛ شریفی، ش. (۱۳۸۵). نیاز سنجی پایگاههای اطلاعاتی و مجلات الکترونیکی موجود در کتابخانه دانشگاه صنعتی شریف. نما، مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی.
- امین پور، ف؛ کبیری، پ؛ ناجی، ه. (۱۳۸۷). دستاوردهای دو دهه حضور دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در عرصه تولید علم. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۸، ۱۷۴-۱۶۴.
- باکلند، م. (۲۰۰۱). کتابخانه های آینده. ترجمه: بابک پرتو (۱۳۷۹). تهران: نشر کتابدار.
- برهمند، ن. (۱۳۸۴). بررسی استفاده از اینترنت در ارتباطات و تولیدات علمی اعضای هیات علمی دارای مقاله در ISI. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه شیراز، شیراز
- بشیری، ج. (۱۳۸۲). سنجش نیازهای اطلاعاتی محققان وزارت جهاد کشاورزی. فصلنامه کتاب، (۳)، ۴۸-۵۴
- ترابی، ل. (۱۳۸۰). بررسی میزان استفاده از منابع پزشکی الکترونیکی در کتابخانه های مرکزی و دانشکده های دانشگاههای پزشکی دولتی شهر تهران از دیدگاه کتابداران. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.
- خلیلی، م؛ مطلبی، د. (۱۳۹۲). استفاده و رضایت اعضای هیات علمی از پایگاههای اطلاعاتی آونمان شده دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۴(۴)، ۲۴-۴۰.
- داورپناه، م. ر. (۱۳۸۷). جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی. تهران: نشر چاپار.
- دیلمقانی، م. (۱۳۷۵). بررسی رفتار اطلاع یابی اعضای هیئت علمی رشته مهندسی مکانیک در کسب اطلاعات تخصصی در پنج دانشگاه شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
- رخش، ف؛ علی بیگ، م. ر؛ حسینی، ف. (۱۳۸۵). بررسی وضعیت استناد به منابع اینترنتی در مقالات مجلات علمی - پژوهشی دانشگاه های علوم پزشکی کشور در سالهای ۸۱-۱۳۷۹. مدیریت اطلاعات سلامت، ۳، ۲۵-۳۱.
- زندیان، ف؛ دشتی، آ؛ حسن زاده، م. (۱۳۹۳). بررسی میزان استناد به پایگاه های اطلاعاتی تمام متن در علوم کتابداری و اطلاع رسانی در سال ۱۳۹۳. تعامل انسان و اطلاعات، (۱).
- سامانه علم سنجی اعضای هیات علمی دانشگاه های علوم پزشکی ایران / مرکز توسعه و هماهنگی اطلاعات و انتشارات علمی معاونت تحقیقات و فن آوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور. © 2018 ISID.RESEARCH.AC.IR, TEHRAN, IRAN
- سلمانی ندوشن، ا. (۱۳۸۶). بررسی میزان مطلوبیت و عوامل موثر بر استفاده از پایگاههای اطلاعاتی پیوسته توسط اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۸۶-۱۳۸۵. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز، تبریز.
- شهبازی، ش؛ بدری شاه طالبی، م. (۱۳۸۸). بررسی میزان استفاده اعضای هیات علمی از بانکهای اطلاعاتی الکترونیکی در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی دانشگاه اصفهان. علوم تربیتی، ۲، ۸۳-۵۵.
- فتاحی، ر؛ منصوریان، ی. (۱۳۸۵). مدیریت نشریات ادواری، جنبه های نظری و کاربردی گزینش، فراهم آوری، سازماندهی و ارائه خدمات ادواری. تهران: دبیزش، ۲۸-۲۴.
- درزی خلردی، ح. (۱۳۸۶). بررسی توانمندی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته قابل دسترس در دانشگاه علوم پزشکی شیراز. اطلاع شناسی، ۱۹۵-۱۸۸.
- رسول آبادی، ع. (۱۳۹۱). بررسی میزان آشنایی اعضای هیات علمی و سایر مدرسین دانشگاه علوم پزشکی کردستان با شیوه های جستجوی اطلاعات در پایگاه های اطلاعاتی و رابطه آن بر فعالیتهای علمی اعضای هیات علمی دانشگاه.
- معین، م؛ محمودی، م؛ رضایی، ن. (۱۳۸۶). تولید علمی ایران از سال ۱۹۷۰ تا سال ۲۰۰۲ میلادی. مجله پژوهشی حکیم، ۱۰، ۸-۱۴
- نظری، م. (۱۳۸۵). طراحی، آزمون، اجرا و ارزیابی درس سواد اطلاعاتی برای دوره های تحصیلات تکمیلی. مجله کتابداری و اطلاع رسانی، (۲)۹، ۵۳-۹۲ دسترسی در: <http://www.sid.ir/fa/view paper,asp>

behaviour of high school students. *Journal of the American Society Information*, 47(۲), 24-3

Geoffrey M. Elmer. (1999). The use of the internet among faculty at Utah state University: a demographic analysis. Utah state University, 28

Fortin, Maurice G. (2000). *Faculty use of the www modeling information seeking behaviors in a digital environment*. Thesis of Ph.D., University of North Texas, 97-98.

Rogers, Sally A. (2001). *Electronic journal usage at ohio state University. Colledge & Reasearch Libraries*.

Avilable at: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/crljournal/backissuesro2001b/january/orgers.pdf> (AC cessed in sep. 2007).

نوروزی، ع.ر؛ علیمحمدی، د. (۱۳۸۵). بررسی مشارکت علمی کتابداران ایرانی در سطح بین المللی با تاکید بر مقاله های مندرج در نمایه های استنادی. *اطلاع شناسی* (۳ و ۴)، ۱۹۹-۱۸۰.

نوری، ر؛ نوروزی، ع.ر؛ میرزایی، ع. (۱۳۸۵). تولیدات علمی پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در پایگاه اطلاعاتی web of science از سال ۱۹۷۶ تا پایان سال ۲۰۰۶. *مجله مدیریت اطلاعات سلامت*، ۲.

Carayol, M. Matt, M. (2006). Individual and collective determinants of academic scientists – productivity. *Information Economics and policy*, 18, 55-72.

Liebscher, P.; Eileen, C.; Denman, D. (1996). Factors that influence the use of electronic networks by science and engineering faculty at small institutions mall: web searching

Evaluation of Factor affecting the use and utility of information Zhayganhay Joined by Faculty members of Tabriz University of Medical Sciences during 2018-2019

Saeed Ghaffari¹ | Roya Rahimzadeh² | Ali Faraji³

1- Associate Professor, Faculty Member of Payame Noor University of Qom, (Corresponding author)
2- Master of Science, Librarianship Department, Payame Noor University of Qom,
3-PhD student, Department of Computer Science, Tabriz University

Abstract

Objective: The aim of this study was to investigate the use, level of satisfaction and factors affecting the use of online databases by faculty members of Tabriz University of Medical Sciences during 2018-2019.

Methods: Data were collected using a questionnaire and the validity of which was confirmed by conducting a pilot study on a group of 18 faculty members and experts and its reliability with Cronbach's alpha formula. It was distributed among 140 members of the sample. And completed. The sample size was determined using Morgan table and the selection was made by random method in proportion to the population of faculty members of each faculty (class random).

Results: The lowest level of satisfaction with the characteristics of the bases is related to the number and variety of bases and the highest level of satisfaction is related to the retrieval accuracy of the bases and the teaching hours of faculty members, but among faculty members with rank There was no significant difference in the use of different scientific methods.

Conclusion: The results of this study showed that the Science Direct database is used more than other databases and the lowest usage is related to the Clinical key database.

Key word: Databases, Usage, Satisfaction, Faculty Members , Tabriz University of Medical Sciences.
